

OH NO HE DIDN'T!

Benefitting from Meleches Nochri

WHAT IF?

1. משנה שבת קכב.

נכרי שהדליק את הנר - משתמש לאורו ישראל, ואם בשביל ישראל - אסור. מילא מים להשקות בהמתו - משקה אחריו ישראל, ואם בשביל ישראל - אסור. עשה נכרי כבש לירד בו - יורד אחריו ישראל, ואם בשביל ישראל - אסור. מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה, ועשה נכרי כבש לירד בו, וירדו בו רבן גמליאל וזקנים.

2. משנה ברורה סי' רע"ו, סק"א

וה"ה לכל מלאכה שיעשה הא"י בשבת בשביל ישראל דאסור לכל ליהנות מזה...

3. שו"ת הר צבי או"ח ח"א, סי' קפ"ג

הנה איסור הנאה ממלאכה הנעשית בשבת הוא בין שהמלאכה נעשית ע"י ישראל ובין שהיא נעשית ע"י עכו"ם בשביל ישראל, אולם לא הרי גדר איסור הנאה ממלאכה שנעשית ע"י ישראל כגדר האיסור של מלאכה שנעשית ע"י גוי, שאיסור הנאה ממלאכה הנעשית בשבת ע"י ישראל באיסור, כגון המבשל בשבת, גדר האיסור הוא איסור חפצא, שעל המאכל חל שם איסור אכילה והנאה, (שלמ"ד מעשה שבת הוא אסור מן התורה, הלימוד הוא מהכתוב ושמרתם את השבת כי קודש היא מה קדש אסור באכילה אף מע"ש אסור באכילה, וחל על התבשיל איסור חפצא של איסור אכילה כקדש, וגם למ"ד מעשה שבת אסור מדרבנן גדר איסור חפצא הוא שהטילו חכמים על המאכל שבשלו בשבת ונעשה בו איסור שיהא אסור באכילה כקדש), אבל במלאכה שנעשית ע"י גוי בשבת בשביל ישראל (שלא נעשה בו איסור) שאסור לישראל ליהנות ממנה, אין האיסור על המאכל בגדר איסור חפצא של איסורי הנאה אלא איסור הוא על הישראל ליהנות ממלאכה זו משום גזירה שמא יאמר לנכרי לעשות בשבילו.

4. תוספות ביצה כד:

ולערב אסורין בכדי שיעשו - פרש"י כדי שיעור לקיטתן שלא יהנה ממלאכת י"ט... אלא ודאי אין זה הטעם אלא הטעם שמא יאמר לנכרי לך ולקט ומזה הטעם אסורים עד מוצאי י"ט האחרון בכדי שיעשו דאי אמרת דמותרין במוצאי יום טוב ראשון חיישינן שמא יאמר לנכרי בי"ט ראשון לך והביא כדי לאכול מהן בשני...

5. משנה ברורה סי' תקט"ו (הקדמה)

ויש עוד נ"מ בין אלו השיטות דלרש"י וסייעתא שלו דפירשו דהטעם שהחמירו בכדי שיעשה כדי שלא יהנה ממלאכת יום טוב שייך דין זה בין למי שהובא בשבילו ובין לאחרים אבל לדעה האחרונה דהטעם שהחמירו כדי שיעשה הוא כדי שלא יבוא לומר לכתחלה לעכו"ם לך ולקוט לי יש מן הפוסקים דס"ל דזה הטעם אינו שייך רק לענין לאסור בכדי שיעשה למי שהובא בשבילו אבל לא לאחרים דבודאי לא יאמר לעכו"ם לך ולקוט לי כדי להנות לאחרים דאין אדם חוטא ולא לו.

OH NO HE DIDN'T!

Benefitting from Meleches Nochri

6. שולחן ערוך או"ח סי' רע"ו

סעיף א - א"י שהדליק את הנר בשביל ישראל, אסור לכל, אפ"י למי שלא הודלק בשבילו... אבל אם הדליק לצרכו או לצורך חולה ישראל, אפ"י אין בו סכנה, הגה: או לצורך קטנים שהוא כחולה שאין בו סכנה, מותר לכל ישראל להשתמש לאורו. וה"ה לעושה מדורה לצרכו או לצורך חולה. ויש אוסרים במדורה, משום דגזרינן שמא ירבה בשבילו. הגה: מיהו אם עשה א"י בבית ישראל, מדעתו, אין הישראל צריך לצאת אף על פי שנהנה מן הנר או מן המדורה (טור).

סעיף ב - ישראל וא"י שהסיבו יחד והדליק א"י נר, אם רוב א"י, מותר להשתמש לאורו. ואם רוב ישראל, או אפ"י מחצה על מחצה, אסור. ואם יש הוכחה שלצורך א"י מדליקה, כגון שאנו רואים שהוא משתמש לאורה, אף על פי שרוב ישראל, מותר...

EXCEPTIONS

7. תוספות שבת קכב.

...אבל בנכרי העושה לצורך ישראל אי שרית ליה אתי למימר לנכרי לעשות בשבילו ולא דמי להא דאמר לעיל נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה והכא אסור כשעושה בשביל ישראל דכי אמרינן דנכרי אדעתא דנפשיה קא עביד הנ"מ בכיבוי וכיוצא בו שאין ישראל נהנה במעשה הנכרי אבל הכא שגוף ישראל נהנה במעשה של נכרי לא אמרינן אדעתא דנפשיה קעביד הואיל והנכרי מתכוין להנאתו כך פירש רבינו שמשון הזקן.

8. שולחן ערוך או"י סי' רע"ו, סע' ד'

אם יש נר בבית ישראל ובא א"י והדליק נר אחר, מותר להשתמש לאורו בעוד נר ראשון דולק, אבל לאחר שיכבה הראשון אסור להשתמש לאור השני. וכן אם נתן שמן בנר הדולק, מותר להשתמש עד כדי שיכלה השמן שהיה בו כבר, ואח"כ אסור. הגה: ומותר למחות בא"י שבא להדליק נר או להוסיף שמן (טור).

9. משנה ברורה סי' רע"ו, ס"ק י"ג

מדעתו - היינו שלא צוהו הישראל אף על פי שעושה הא"י בשבילו לא הטריחו אותו לצאת מהבית אף על פי שבע"כ הוא נהנה רק שאסור להשתמש לאורו דבר שלא היה יכול לעשות בלא נר או להתחמם נגד המדורה אבל אם צוהו מתחלה צריך לצאת אח"כ מהבית:

10. אגרות משה יו"ד ח"ג, סי' מ"ז

ב' ובדבר כשנעשה יום חם מאד בשבת אם מותר לספר להנכרי שהוא חם מאד בחדר זה כדי שהנכרי שרוצה בטובתו יפתח את מזגן האויר (עירקאנדישענער) בעצמו, כמו שמותר לומר לנכרי שהנר אינו מאיר יפה כדי שהנכרי הרוצה בטובתו יסיר הפחם שבראש הנר כדאיתא במ"ב סימן ש"ז ס"ק ע"ו ומסיק דאין לאסור מטעם שנהנה ממלאכה שעשה הנכרי בשבילו משום דאין זה הנאה כל כך דגם מקודם היה יכול ע"פ הדחק לקרות לאורו, דהרי גם הכא אפשר לו לישיב בשעת הדחק גם כשהוא חם, פשוט וברור שאסור דהא בכל הנאה ממעשה הנכרי אפשר לו גם בלא זה אף כשמבשל עבורו דודאי יכול להיות גם בלא אכילת דבר שבישל בעדו, וכן יכול האדם להיות איזה שעות בחדר קר ומ"מ היה אסור אי לאו דהכל חולים אצל צנה, והטעם דעכ"פ הא הנאה זו דאכילת דבר המבושל והנאת החמום הא לא היה לו אף בשעת הדחק אי לאו מלאכת הנכרי בשבת עבורו שזה אסור, וכמו כן הנאה זו דלא יסבול החום הרי לא היה לו אף בשעת הדחק הנאה זו שלכן אסור ול"ד לקריאה שדבר זה דקריאה היה יכול גם בלא מלאכת הנכרי אף שהיה בדוחק ובקושי שלכן נמצא שלא היה לו כלום ממעשה הנכרי בתועלת הקריאה שהיה להישראל.